

Pet, 28-11-2025, 20:35:24

Lektori o sebi i drugi o njima (5.)

Objavljeno: 13. listopada 2025.

HR kalendar

- o 28. studenoga 1852. rođen Nikola Mašić
- o 28. studenoga 1867. rođen fra Radoslav Glavaš
- o 28. studenoga 1920. izborni dan za Ustavotvornu skupštinu
- o 28. studenoga 1941. rođen Željko Sabol
- o 28. studenoga 1949. umro Emilij Laszowski
- o 28. studenoga 1977. umro Krsto Špoljar
- o 28. studenoga 1991. – ratna zblivanja
- o 29. studenoga 1714. umro Jerolim Kavanjin

Pretraži hkv.hr

POBOLJŠAO Google

Kontakti

KONTAKTI

Telefon Tajništva +385 (0)91/728-7044

Elektronička pošta Tajništva tajnistvo@hkv.hr

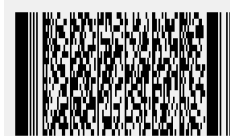
Elektronička pošta Uredništva urednistvo@hkv.hr

Potpora

Svoju članarinu ili potporu za Portal HKV-a možete uplatiti i skeniranjem koda.

Otvorite svoje mobilno bankarstvo i skenirajte kod. Unesite željeni novčani iznos. U opisu plaćanja navedite je li riječ o članarini ili donaciji za Portal HKV-a.

Komentirajte

Telefon

Radi dogovora o prilozima, Portal je moguće kontaktirati putem Davora Dijanovića, radnim danom od 17 do 19 sati na broj +385-95-909-7746.

AKT

AKT d.o.o. knjigovodstvo i porezne usluge

01/370-8106 akt@zg.t-com.hr Sokolska 37 Zagreb

S HKV-om OD POČETKA!

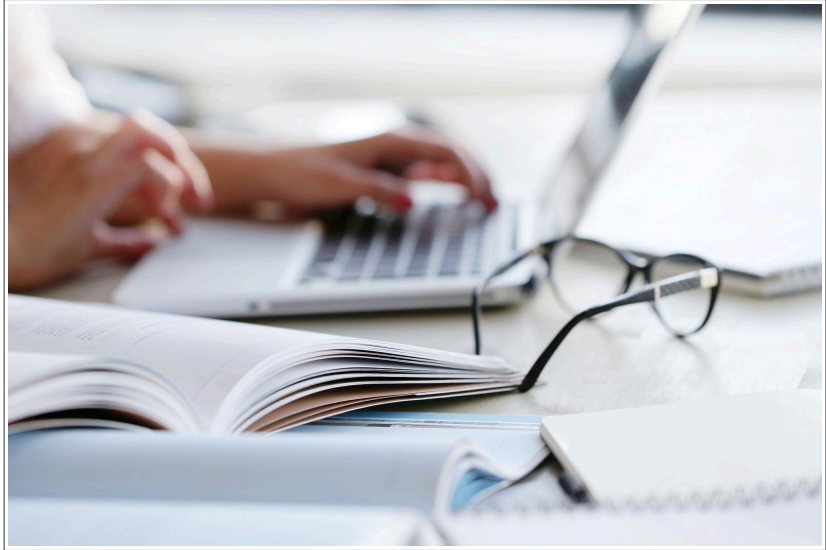
Poveznice

P.I.P. NAKLADA PAVIČIĆ HKZ u Švicarskoj OBNOVA

O (lektorskim) propustima i pogriješkama

Ako ste, pročitavši objavljeni tekst, časopis ili knjigu, odjednom poželjeli doznati tko je to „čudo“ lektorirao, to vjerojatno nije bilo zato što ste nepoznatomu lektoru htjeli poslati toplo pismo i čestitati mu na poslu koji je obavio. Ne. Zanimalo vas je tko je odgovoran za jezične pogriješke, nesuvislosti i neskladnosti koje su vam zasmetale. Nije vam jasno zašto ih taj lektor – sad ćete potražiti njegovo ime i prezime – nije ispravio.

To je tako, lektor nam je nevažan i nevidljiv sve dok ne pronađemo kakav njegov propust, iako nam pritom možda stotine njegovih poboljšica ostaju nepoznate. No zanemarimo li one neodgovorne koji su spremni potpisati da su lektorirali tekst koji zapravo nisu ni vidjeli (ima i takvih!) i one neozbiljne koji su se slučajno našli u tom poslu, a o njem ništa ne znaju (na moguće probleme upozoravaju rečenice poput: „Htjela bih se malo baviti lekturom, pa... daj mi samo kratko objasni što tu treba.“; „Prijatelj mi je dao da mu lektoriram roman, ja stvarno volim čitati.“; „Ništa lakše, Word ti podcrtava sve što je netočno.“), u obranu svim marljivim lektorima valja reći: pogriješke se događaju, ma kako bile nepoželjne. Brzina i stres nisu dobri saveznici, a u lektorskom je poslu toga doista napretek. I koliko god druge uvjeravali da im je i za lekturu gotovo savršeno napisana teksta potrebno najmanje toliko vremena da bi ga mogli triput u miru i s razumijevanjem pročitati, i koliko god sebe opominjali da je ružno usredotočiti se na svaku pojedinost, propust je opet moguć.

Najčešće su pogriješke u naslovima, impresumima i potpisima

„Istinitu ili izmišljenu situaciju ispričala mi je urednica, sa svijetom toliko širokim da se u njemu može svatko skućiti: nakon što je djelo pregledao i ispravio lektor, pregledavali su ga i autor, i urednica, i ostali u redakciji... tako da su ga na koncu dali i gospođi koja čisti. Ova je uzela djelo, kratko pogledala naslovnicu i rekla: 'Pogriješka je u naslovu.' I doista, naslov je bio pogriješno napisan“, prepričava lektor Rudolf Čurković smiješnu zgodu. Pogriješka je vjerojatno bila očita, možda zatipak, samo što se na naslov nitko nije osvrtao. To je čest slučaj: pogriješke se previde u naslovima, impresumima, potpisima... Katkad je to doista lektorov propust, a katkad se taj posao prepušta grafičkomu uredniku pa lektor i ne vidi te dijelove.

„Nema se tu što dodati“, kaže lektor Ivan Blažević. „Mogu samo ispričati svoju priču s jednim revnim čitateljem. Dobronamjerni mi je čitatelj spočitao pogriješku sa sročnošću brojeva koju je uočio u potpisu pod jednu fotografiju na zadnjoj stranici novina. Zahvalio sam mu što je upozorio na pogriješku i što mu je stalo do jezične čistoće. Nisam se htio opravdavati činjenicom da je taj potpis pod fotografiju dodan nakon prijeloma stranice i da to nisam stigao pregledati jer smo bili pritisnuti rokom dostave gotovih stranica u tiskaru. Čitatelja je, međutim, ponijelo pa je uočio pogriješku i ondje gdje je nije ni bilo. U novom javljanju rekao je da treba pisati 'dvojice muškaraca', a ne 'dvaju muškaraca'. Uz ponovnu zahvalu što čita i što se javlja, rekao sam mu da se mogu upotrijebiti oba oblika. Uslijedio je podrugljiv odgovor da treba pisati po hrvatskom pravopisu, da je Glas Koncila 'nekada bio pojam pravilnog pisanja i uzornog hrvatskog jezika (što su priznavali i 'državni' novinari)... Ne vrijedi ni spominjati koliko je pogriješaka bilo u dopisima vjernoga čitatelja“, pripovijeda Blažević.

„Možda je razdjelnici o razlikovanju stručnih osoba od onih koje to nisu najbliža misao: one koje to nisu mogu znati da je nešto pogriješka, mogu znati kako pogriješku ispraviti, ali mogu li znati objasniti zašto je to pogriješka u velikom broju raznih jezičnih situacija? Lektor bi trebao biti stručna osoba koja zna što je pogriješno i zašto je pogriješno. Misao, oštricu i osobnu boju autorova teksta, tko može osim lektora urediti do jezične čistoće u kojoj će ono što autor govori najjače zasjati? 'Izišao je iz igre radi loma ruke.' Izostavit ću značenje ove rečenice koja se može susresti u novinarskim tekstovima“, dodaje lektor Čurković.

Nije kod svake pogriješke koju vidimo nužno riječ o lektorskom neznanju ili površnosti. Prije nego što ih osudimo, kažu lektori s kojima smo razgovarali, trebali bismo znati ponešto o okolnostima u kojima rade. Lektor, naime, počesto ne nazoči objavi onoga što je lektorirao i ne vidi završnu inačicu. Događi se i da se zabunom objave nelektorirani dijelovi teksta, nelektorirane naslovnice i impresumi, ali i tekstovi s naknadnim uredničkim ili autorskim zahvatima koji nisu jezično provjereni, a katkad urednici i autori čak odluče i ustrajati na nekim rješenjima koja lektor ne bi odobrio.

„Zašto je potrebno lektorirati tekst? Najjednostavniji je odgovor: da se izbjegne **grješka pristranosti**. Pristrani smo prema pogriješcima koje procjenjujemo kao točne u hrvatskom standardu. Kada netko piše, a ne brine se o svojem izrazu, time se svrstava u određenu nemarnu poziciju. Ostaviti izraz *petero braće* neispravljenim upućuje na *pogriješku pristranosti* i na nebrigu o svojem izrazu. Bez obzira na to što možda mnogi čitatelj ne će vidjeti u čemu je problem. Autori koji ne žele prihvatiti hrvatski standardni jezik i ispravke u svojem tekstu, prema mojem iskustvu, znaju pitati: "Pa tko tako govori?!" Iz njihove se rečenice lako dade štošta očitati. Ali ponajprije da oni za hrvatski standardni jezik ne mare! Ni ti što znaju o njegovoj ulozi. Lektorove ispravke, u stvarnosti, mnogi ne samo što ne prihvaćaju, nego odbacuju, čak s gnušanjem: i urednici, i autori, i nakladnici, i čitatelji, i... Uopće nije rijetkost da u monografijama, zbornicima... pojedini autori, nakon što se tekst pošalje na prijelom, odlaze grafičaru da ga upozore kako je lektor pogriješio ispravljajući njihov tekst i da je potrebno u prijelom unijeti inačicu koju oni imaju“, objašnjava Čurković.

Dogodi se isto tako, premda vrlo rijetko, da se nenamjerno objave i u cijelosti nelektorirane knjige, koje je netko prije toga lektorirao, no slučajno je danje svjetlo ugledala starija inačica, a lektor, naravno, ostao potpisan, dakle i odgovoran za sve jezične pogriješke. Ako lektori u takvim slučajevima nemaju potporu jezično osviještenih urednika i autora, samo će ih još više uznemiriti to što svi oko njih sliježu ramenima: „A, Bože moj, što sad, ispravit će se u drugom izdanju!“ Ima li volje, kad je riječ o elektroničkim izdanjima – pogriješke je doista lako naknadno ispraviti, ako su one u tiskanom časopisu – u sljedećem se broju može na njih upozoriti, ali kad je već tiskana knjiga – lektor se može samo nadati da će to jezično neuređeno djelo, tragikomično, nekim čudom postati uspješnicom i dočekati novo izdanje. Tisak je skup i rijetko se kad dogodi da se izdanje povuče zbog jezičnih pogriješaka. Prije smo znali u knjigama nalaziti listiće s popisom svakovrsnih pogriješaka s ispravcima (*errata corrigee!*), no i to se danas rijetko viđa. Zaboravljamo dobre običaje.

„Barem je netko pročitao“

Suvremeno doba donijelo nam je preobilje pisanih sadržaja: uz one koji se i inače bave pisanjem, danas bilo tko može objaviti kakav svoj tekst, pa i knjigu (blažena vlastita naklada!) i pritom je prava sreća ako ti autori uopće razmišljaju o nekom tko bi njihove uratke pročitao. Općenito, pisanje je postalo masovnom praksom, a čitanje – ono stvarno, usredotočeno, s pokušajem razumijevanja i promišljanjem o pročitanom – pretvorilo se u rijetkost. „Barem je netko pročitao“, naoko duhovito zaključuje jedan urednik nakon što su on i lektor pročitali novu knjigu, svjestan da živimo u društvu i vremenu u kojem se tekstovi sve brže proizvode, sve brže i površnije čitaju (ako se čitaju), a i sve brže „istroše“. Neki u pisanju prepoznaju samo mogućnost učestale vlastite promidžbe, pa i ne razmišljaju o stvaranju sadržaja ozbiljne vrijednosti koji bi čitatelju na bilo koji način mogao koristiti. U takvu se okružju gubi osjećaj za činjeničnu i jezičnu točnost, sklad i jasnoću izraza. Umjesto promišljena i uređena teksta, važnijom postaje brzina kojom će on biti objavljen; umjesto sadržajnih i vrijednih tekstova, prevladaju prolazne objave. „Ako se ne možeš nametnuti kvalitetom, nametni se kvantitetom!“

Sve to primjećuju i lektori. Iako je lektorsko čitanje tekstova drukčije nego što je to neopterećeno čitateljsko ili upućeno stručno čitanje, s vremenom se oni mogu prometnuti u dobre ocjenitelje i onoga što je napisano i kako je napisano. Razlog je jednostavan: što više čitaju, raspoložu većim uzorkom pa lakše mogu uspoređivati, a onda i vrjednovati pojedini autorov rad, njegovu posvećenost ili površnost. Uz urednike, recenzente, kritičare i sve stručne čitatelje, i lektor je, koliko god samozatajan bio – a nerijetko su to radikalno ponizni ljudi koji ne će prstom upirati čak ni u one koji im donose u svakom pogledu očajne tekstove, nego će ih u tišini pokušati poboljšati – u današnjem kaosu pisane riječi svojevrsni svjedok vremena koji promatra i prepoznaje mijene kulture pisanja i autorove dobre i loše navike. Svaki je tekst koji mu dođe u ruke mala slika autorove posvećenosti sadržaju, jeziku, stilu i smislu. Kad autor o tom promišlja – lektorov će trag biti jedva primjetan, ali kad pred sobom ima površna autora – savjestan će lektor pokušati obraniti red i jasnoću, a istodobno sačuvati autorovo dostojanstvo. Zato je njegov posao samo naizgled tehnički, a zapravo duboko posvećen očuvanju kakvoće pisane riječi.

Što kad se pojave informativni tekstovi koji vrve netočnim podacima, znanstveni radovi bez znanstvenoga aparata, tobože umjetnički radovi u kojima je jedva što umjetničko? Iako to ne bi trebala biti lektorova briga, porazno je ako je lektorima više stalo do tih tekstova nego njihovim autorima. Srećom, za sve su to lektori dobro plaćeni, zar ne?!

Irena Šupuković
(*nastavlja se*)

Tekst je dio niza „Lektori o sebi i drugi o njima“, a na Portalu HKV-a objavljen je u sklopu projekta poticanja novinarske izvrsnosti u 2025. godini Agencije za elektroničke medije. Prenosjenje sadržaja dopušteno je uz objavu izvora i autoričina imena.

- Povezano**
- Lektori o sebi i drugi o njima (1.)
  - Lektori o sebi i drugi o njima (2.)
  - Lektori o sebi i drugi o njima (3.)
  - Lektori o sebi i drugi o njima (4.)
  - Lektori o sebi i drugi o njima (6.)
  - Lektori o sebi i drugi o njima (7.)
  - Lektori o sebi i drugi o njima (8.)
  - Lektori o sebi i drugi o njima (9.)